

Begoña CAYUELA, *Sant Quirze de Pedret, un paisatge pictòric romànic*, Amb la col·laboració de Roser PINYOL, (Ars Picta. Temes, 3), Edicions de la Universitat de Barcelona, Barcelona 2022, 339 p., ISBN 978-84-9168-816-7.

Amb la publicació d'aquesta monografia –impulsada per les Edicions de la Universitat de Barcelona– s'aporta una novadora interpretació iconogràfica sobre la impressionant decoració pictòrica medieval dels murs de l'església de Sant Quirze de Pedret –edificada dins de la població de la Baells, ara agregada a Cercs– a la comarca del Berguedà; una construcció religiosa que bé la podem situar entre els principals monuments del romànic català.

L'església rural de Sant Quirze de Pedret –“parrochia Sancti Quirici de Pedreto”– està situada a redós d'un vessant pedregós –d'ací el topònim Pedret, que en un document de l'any 984 ja s'anomena “monte petreto”– i aquesta parròquia fou construïda a dalt d'una terrassa que s'aixeca a la vora del riu Llobregat, als peus de la Roca de la Guineu i al costat d'un important eix de comunicacions a la Catalunya central. Avui la bibliografia sobre l'església de Sant Quirze de Pedret és força extensa, sobretot, a partir de l'any 1887, quan Francesc Muns la va donar a conèixer en una de les sessions del “Certamen catalanista de la joventut catòlica” (veg. pp. 307-339). Dos anys després, en el 1889, les pintures murals del “Mestre de Pedret” ja comptaven amb un pioner estudi aportat per Josep Puiggarí, publicat dins les pàgines de la prestigiosa revista cultural titulada *L'Avenç* quan, a finals de la dinovena centúria, l'interès per l'art romànic era motivat per l'ambient polític i cultural que brollava de la Renaixença i que reivindicava una Catalunya que es volia reafirmar en el seu passat.

L'església parroquial de Sant Quirze fou bastida a finals del segle IX amb una sola aula capçada amb un absis quadrangular i, poc després, fou ampliada amb tres naus amb els cossos laterals coronats per absidioles de planta ultrapassada. Els murs els decoraren en dues campanyes pictòriques successives, una de preromànica i una altra de romànica. Actualment les pintures es conserven repartides entre diferents institucions museístiques de casa nostra i, per aquesta raó, les autores expliquen molt detalladament el procés del descobriment de les pintures, la seva extracció i la posterior dispersió de les pintures romàniques de Pedret, que des de la seva esglésiola d'origen foren traslladades a Barcelona el 1921 i a Solsona el 1937. Aquesta fragmentació, dispersió i mutilacions dificulta, avui, enormement una mirada de conjunt; un repte, aquest, que malden per afrontar les autores d'aquesta monografia servint-se de propostes plausibles que permeten de plantejar una visió renovada sobre l'elaboració i significació d'aquestes pintures murals. En efecte, les capes pictòriques de les pintures murals arrencades presenten un seguit de problemes d'estabilitat causats pels materials emprats en el traspàs i la

interacció amb els materials originals, junt les condicions d'exhibició a les sales dels museus (veg. pp. 45-55).

En el llibre que ressenyem s'estudien les parts conservades de les pintures murals que, al seu dia, havien format part de la totalitat del conjunt pictòric de Sant Quirze i n'infereix, també, les desconegudes per tal d'aportar una interpretació raonada d'una de les mostres d'art romànic més ambiciosa per la complexitat del seu programa iconogràfic i, també, per la insòlita qualitat d'aquesta decoració mural, que compta amb la representació de significatives escenes bíbliques com la del fratricidi d'Abel, el sacrifici d'Isaac, la paràbola de les deu verges, la crucifixió i amb diverses escenes del llibre de l'Apocalipsi, així com també amb algunes escenes del martiri de Sant Quirze i Santa Julita, màrtirs a l'Àsia Menor en el segle IV, mare i fill (de només tres anys), occits durant la terrible persecució de Diocleciana, i amb la seva festa litúrgica el dia 16 de juny. Aquests sants assoliren una gran devoció a l'església de França, principalment entorn de les poblacions d'Auxerre, Nevers i Tolosa de Llenguadoc, on sant Quirze esdevingué el patró dels infants car era el més jove dels màrtirs, fora dels Sants Innocents. Aquests sants també gaudiren d'una gran devoció a Catalunya i, àdhuc, donaren nom a les actuals poblacions de Sant Quirze de Besora, Sant Quirze Safaja i Sant Quirze de Galliners o de Terrassa (ara Sant Quirze del Vallès), a més de les nombroses parròquies que els veneren com a patrons.

Cal posar en relleu que la present monografia compta amb un capítol complementari on s'expliciten les intervencions efectuades per a la conservació de la decoració mural de l'església —elaborat per Roser Piñol— on, prioritàriament, es descriu el procés d'arrencament i d'instal·lació museística de les pintures murals de Pedret (veg. pp. 37-72). També, el llibre dedica una especial atenció a la reconstrucció del paisatge dels entorns de Pedret, en els seus orígens, tant des del seu punt de vista físic com històric i, en aquest sentit, es malda per refer el tram de relacions culturals a partir de la xarxa viària de comunicacions amb relació entre els diversos monestirs i esglésies de la Catalunya vella; una xarxa que possibilita en el territori la presència d'uns pintors muralistes agraciats amb una tècnica i competència notables; uns artistes que hi haurien acudit per tal de decorar, alhora, altres edificis importants dins d'un ambient de renovació dels programes iconogràfics posats al servei dels ideals de reforma eclesial. Així, semblaria, que el paisatge medieval que envoltava Sant Quirze de Pedret era totalment diferent del que avui esguardem i, potser, tal com suggereix Begoña Cayuela, àdhuc comptés "amb vinyes conreades a les feixes situades al vessant sud de la muntanya" (veg. p. 297). Ens plau de felicitar a les autores per tan valuosa i significativa aportació a l'estudi de l'art romànic, particularment per les seves suggeridores hipòtesis a propòsit de la significació de la iconografia medieval.